

Бојан Димитријевић
КОМАНДАНТ

**Захваљујемо се на подршци Милораду Додику,
председнику Републике Српске**

БЕОГРАД, 2018.

РЕЧ АУТОРА

„Правац Поточари!“

„Правац Братунац!“

То су најчешће команде српског генерала који окружен својим командантима и обичним војницима, готово театрално, иде улицом ка центру пуне Сребренице, честитајући борцима како који му приђе и потом дајући задатке у ходу: „Немојте стајати!“ , „Јел’ чујеш војско шта говорим?!“

То је генерал Ратко Младић, командант Војске Републике Српске. Потом, у центру празног градића генерал изговара: „Ево нас, 11. јула 1995. године, у српској Сребреници. Уочи још једнога великога празника српскога поклањамо српском народу овај град. И, напослетку, дошао је тренутак да се, после буне против дахија, осветимо Турцима на овом простору.“

Овај снимак видела је овдашња и светска јавност небројено пута. Динамични ратни снимак уклопио се у мит о победничком или бруталном српском генералу, како је ко видео. Дуге године недоступности хашкој „правди“ увећаће тај мит о генералу Младићу.

Потом, друга слика: шеснаест година касније, маја 2011, видео камера МУП-а Србије снимиће у некаквој неуредној соби, самог, старијег човека у изношеном оделу, са унезвереним погледом, по кога у сеоској кући у мало позантом банатском Лазареву, долазе полицијске патроле. И то је генерал Младић. Сада измучен болешћу и вишегодишњим скривањем, он је сада сенка од оног генерала који тријумфално улази у Сребреницу. Немоћан и препуштен догађајима.

Мит о непобедивом или бруталном српском генералу био је сломљен. Његовим поштованима, ратна херојска слика била је развејана. Његовим тужиоцима, такође: то више није био онај моћни генерал коме су годинама радо хтели да суде.

Између ове две представе о генералу Младићу крећу се и

перцепције и тумачења о њему у српској и светској јавности. Дивљење његовој одлучности и умешности у командовању, проткано националним патосом, смењује се и супротставља оптужбама за бруталност, ратне злочине и „геноцид“. Али мало се ко запита, ко је, ван митова, заиста генерал Ратко Младић?

Биографија генерала садржи многе особености које измичу стереотипном погледу на његов ратни пут. Позитивном или негативном. Чињеница да је још на животној сцени, да је осумњичен, а одскора и оптужен у хашком казамату на најдрастичнију могућу казну коју тај суд изриче, али и незавршеност историјских и политичких процеса, утичу на слику о генералу и чине научни ризик бављења његовом биографијом значајно већим од бављења неком другом темом. Стога, о генералу Младићу до сада не постоји научно писана биографија у српској историографији, и поред протока времена и доступности енормне грађе.

Већ после завршетка рата у Босни и Херцеговини појавило се неколико публицистичких биографија о генералу. Новинарка Љиљана Булатовић, потом и Јован Јањић, понудили су јавности виђења генералове биографије, комбиноване са својим интервјуима и другим новинарским текстовима. Касније, његов колега из мирнодопске војне каријере у Македонији, новинар Љубодраг Стојадиновић, такође пише генералову биографију. Она садржи ауторов лични доживљај Младићеве личности, али и анализу његовог скривања од Хашког трибунала. Све ове биографије настале су у времену када генерал Младић још није био доступан том суду.

Пошто живимо у „визуелно“ време, далеко је више било документарних ТВ емисија које су говориле о њему. Посебно је генералово хапшење, 2011. године, утицало да тај број порасте. Преношење делова суђења из Хага, такође. Младић је постао „визуелно познат“, а поједини снимци су неке његове изјаве подигли до нивоа митских, у негативном или позитивном смислу. Тако је створена слика о генералу, базирана више на сликама и емоцијама, него на промишљању о реалности чињеница.

Од појаве генерала Младића на јавној сцени, у лето 1991, па кроз ратне године, прати га јака медијска пажња. Уосталом, као и цео рат. У почетку, у Книнској Крајини, он је својим поступцима

креирао доста од свог медијског имиџа, који је за једну страну био херојски, а за другу злочиначки. Ово је прва фаза његовог медијског „лика“.

Прелазак на челну дужност Војске Републике Српске донеће му даљу медијску експлоатацију, која је често ишла по инерцији претходних догађаја, односно учитавања негативне слике или стереотипа. Међутим, како су Република Српска, њена војска, па и читав српски народ, били на удару агресивне медијске кампање противника и још више такозване међународне заједнице, која је оперисала појмовима: „агресија“, „етничко чишћење“, „геноцид“, „масакри“... тако ће и генерал Младић, као једна од најистакнутијих српских личности у току рата доћи на удар негативне медијске перцепције. Ово се може назвати некаквом другом фазом Младићеве медијске личности. И, коначно, када буде оптужен да је ратни злочинац, и када проблем догађаја у Сребреници, јула 1995, експлодира у светској јавности до невероватних размера и оптужби, настаће и трећа фаза његове медијске личности као ратног злочинца. Новинари, публицисти, па и историчари широм света, проглашаваће га за „супер ратног злочинца“, „касапина“, „звер од Босне“, „безобзирног“, „бруталног“... На ово ће се само надовезати суђење у Хагу, где ће поједине оптужбе на генералов рачун постати и својеврсне „истине“.

Са друге стране, на српској страни, у делу јавности он ће се славити до крајњих граница, под добрим утицајем емоција. Године генераловог скривања пред хашким потерама, а потом хапшење и суђење, учиниће његово име, у суштини, бојним покличем и изразом пркоса против сваке неправде нанете српском народу.

На овај искривљени медијски лик генерала Ратка Младића морамо да укажемо читаоцу јер је то својеврсно јавно наслеђе са којим се улази у сваку нову публикацију о рату у Босни, па тако и о генералу Младићу.

Рад на овој генераловој биографији датира од раније, још из времена самог рата, кроз прикупљање различитих документарних података. Ауторова истраживања посебно су постала опсежна са доступношћу различите архивске грађе Хашког трибунала. Грађа која се налази у Хагу, креће се од наређења, директива,

заповести, анализа, пресретнутих разговора, сведочења Војске Републике Српске, Армије БиХ, Хрватског вијећа обране, Војске Југославије... Дobar део ове грађе заплениле су међународне снаге ИФОР/СФОР у Републици Српској, после 1996. године. Наша земља је, такође, имала и испунила обавезу о давању тражене архивске грађе о појединим питањима из рата или личних података појединих оптужених.

Својеврсну стајну тачку у писању ове биографије имале су заплењене генералове радне бележнице које су нам дале чврст хронолошки оквир за праћење ратног дела његове биографије. Да би било јасно читаоцу: оне нису генералов дневник, како је то често било приказивано у јавности. Оне су стандардне бележнице које све старешине носе са собом и у њих бележе битне тезе са састанака са потчињенима, претпостављенима или саговорницима из цивилног окружења.

Један део истраживања обавио сам у Загребу, где се у Документационом центру домовинског рата налази заплењена већа количина архивске грађе 9. корпуса ЈНА, на чијем је челу био генерал Младић 1991-1992. године. Ту је и један број научних студија о рату у бившој Југославији 1991-1995, из пера српских, хрватских или страних аутора. Коначно, у писању је веома помогла велика количина мемоарских наслова актера рата у Босни.

Стиче се утисак да није било битнијег учесника рата, а да није оставио своје сећање. Остала су сећања челних људи Републике Српске: Николе Кољевића, Биљане Плавшић, Момчила Крајишника и Радована Караџића. Са муслиманске стране, допринос су дали Алија Изетбеговић, генерали Сефер Халиловић, Расим Делић и други. Са међународне стране, писали су генерали Морион и Роуз, Лорд Овен, Ричард Холбрук, Карла дел Понте и други. У многим сећањима генерал Младић има запажено место. У зависности када су писани и са којом намером, варира и објективност њиховог погледа на генерала, његове ставове и поступке, његову војску и његов народ.

Обим и величина ове биографије били су, добрим делом, условљени захтевом издавача, београдске издавачке куће „Вукотић медиа“, која објављује слична издања, у одређеној форми и мери. Данашње време и публика не трпе екстензивне и дугачке

рукописе, без обзира како они били научно и друштвено потребни и оправдани.

Ауторово искуство са неким другим, такође „врућим“, српским и југословенским историографским темама и личностима, говори да јавност не жели комплексне, већ брзе и упрошћене одговоре. Општа поплава информација свих типова квалитета и квантитета, својеврсна историчност нације, „лична“ историја и идеолошке поделе, утичу да савремени читалац често не тражи одговор на своју запитаност и сумње, већ само потрвду свог мишљења.

Ту је и опасност да аутора идентификују и поистовете са темом којом се бави и о којој пише. Углавном у негативном, ређе позитивном смислу. То је овај аутор искусио бавећи се другим, једнако контроверзним српским војним или политичким личностима.

Унећу, због читалаца, и једну напомену: користећи обимну грађу увидео сам да су у записима о разговорима, у наредбама, дијалозима, код генерала Младића коришћена оба дијалекта – ијекавски и екавски. То зависи, пре свега, ко је хватао белешке и који извори су их објавили. А чак је и генерал, од прилике до прилике, користио оба наречја. Оставио сам изворе у оригиналу, како је у документима записано.

Стицај околности је учинио да се рад на овој биографији донекле временски поклопи са изрицањем првостепене пресуде генералу Младићу, крајем новембра 2017. Ову биографију не треба читати као одговор на хашку пресуду, нити то она намерава да буде. Није она ни апологија, ни критика генерала. Ова биографија је покушај да се генералов животни и ратни пут хронолошки заокружи на широкој бази консултованих извора и понуди јавности као својеврстан пресек сазнања о човеку који и даље привлачи пажњу на бившем југословенском простору.

Захваљујући искусном издавачком и новинарском осећају и, још више, поверењу г. Вукотића и његове издавачке куће, одлучили смо се да из обимног истраживања генералове биографије извадимо ове делове и јавности их понудимо на читање, на оцену.

**ТЕШКО СЕ
ДОБИЈАЈУ
ЧИНОВИ**

Дванаестог марта 1942. године, у селу Божановићи у калиновачком срезу, у кући Неђе и Стане Младић, рођене Лаловић, рођен је син Ратко. Име које је добио одговарало је тешкој стварности Другог светског рата, у коме се налазио овај крај у то време. Име дечака умногоме ће му одредити судбину када буде зашао у зреле године. Ратко ће заиста бити ратник, у новом рату, тачно на истом простору, пола века касније.

Отац, сељак, Неђо Младић, ступио је у партизане 1943. и настрадао наредне године, „код села Шуња на Иван седлу“. Стриц Спасоје, међутим, био је у четницима. Мајка Стана, као домаћица, остала је сама да издржава два сина, Миливоја и Ратка, и ћерку Милицу. Бринула се још за два сирочета, Раткове братиће Марка и Богдана, јер су им родитеље убиле усташе.

„Мајка ми је била оболела од тифуса и усахло јој је млеко. Један (италијански) војник, иначе отац петоро деце, хранио ме је и одржао у животу. Жао ми је што нисам успео да га пронађем све ове године. Мислио сам – биће времена...“ сећао се касније Ратко.

Основну школу завршио је 1958. године, у Калиновику. Потом, одлази за Београд, где је уписао Војну индустријску школу бр. 5, у Земуну. У тој школи добио је и посебно задужење да буде библиотекар. То је била прилика за младог Ратка да упозна свакојаку литературу и заволи читање, што ће бити карактеристика његове касније мирнодопске војне каријере.

Судећи према карактеристици из 1961, он је, по пријему у омладинску организацију, „примећен као један озбиљан омладинац који воли и поштује рад. Примао се радо свих задатака, које му је поставила омладинска организација или управа школе и свесно и на време извршавао. Као такав изабран је, од стране свих ученика, за члана школског комитета. Као друг јако је омиљен међу својим друговима, васпитачима и свим наставницима и никада није дошао у сукоб са њима“.

Последњи, трећи разред завршио је јуна 1961. године, са одличним успехом и добио диплому квалификованог радника глодарског занимања металске струке. Како наводи у својој биографији, коју је писао за пријем у Војну академију, после школе запослио се у предузећу „Тито“ у Сарајеву, као квалификовани фрезач. Са dobrим препорукама школе, локалног општинског органа и

војног одсека у Сарајеву, уз то „сиромашан“ и „дијете палог борца у НОР-у“, као и добром физичком спремом, са неких 173 центиметара висине и 73 килограма тежине, конкурисао је за Војнотехничку академију. Уместо у ту, Младић је примљен у Војну академију, у њену 18. класу. Тако ће се поново наћи у школи, у Београду.

Питомац 18. класе

Основно обележје Младићеве 18. класе Војне академије, као одраз специфичне структуре њеног састава, биле су многобројне разлике. Она је формирана од војнички већ стасалих припадника ЈНА чина водника, који су, после одговарајуће подофицирске школе и две или три године проведене у трупи, упућени у Академију на једногодишње припремно школовање. Али и девет младића са завршеним трогодишњим индустријским или војно-индустријским школама, који су такође провели годину дана на припремном школовању, међу којима је био и Ратко Младић, или средњошколаца са завршеном гимназијом или другом средњом школом, приспелих из свих крајева Југославије.

Питомци ове класе, рођени у току Другог светског рата, стасали су у годинама послератне изградње и обнове југословенске државе, а добар део њих је учествовао на омладинским радним акцијама. Као и припадници других академија ЈНА у то време, и припадници 18. класе стасавали су „на идеји југословенског пута у социјализам и братства и јединства. Водиља њених припадника за време школовања, и касније, током обављања официрских дужности, била је вера у будућност заједничке државе народа и народности Југославије, те решеност да се савесним обављањем поверених дужности том процесу лично допринесе. Уверење да припадају савременом друштву, које стреми остваривању свих видова равноправности, те богатијег и срећнијег друштва, јачало је њихову мотивисаност за максимално залагање током школовања и подстицало преданост раду током година службе“.

Заједно са осталим питомцима, Младић је започео своје војничко школовање, 1. новембра 1961. године, на једногодишњем припремном школовању, на којем су били подофицири и

свршени средњошколци војно-индустријских школа. Ова група положила је свечану заклетву на Бањици 26. новембра 1961. године. Одевени и обувени као обични војници, само са жутом траком на реверима, Младић и његове колеге изговорили су речи војничке заклетве. Прва година школовања била је организована као допуна општег знања кроз опште-образовне и само делимично опште-војне предмете (стројева обука и безбедност). Уласком питомаца-средњошколаца и гимназијалаца, као и још неколико подофицира, комплетна 18. класа стартовала је са наставом и обуком 1. новембра 1962. Заједничко школовање свих питомаца трајало је две године, да би, септембра 1965, били распоређени по специјалностима (родовима).

Питомци ове класе учествовали су и у две велике активности карактеристичне за армију у то време: на слету поводом Дана младости, 25. маја 1963, на стадиону ЈНА у Београду, као и у копненом ешалону на паради у Београду, маја 1964. године. На овом догађају, питомци су пленили извођењем стројевог корака у току проласка поред свечане бине, као и на другим деловима деонице проласка ешалона кроз град.

Специјалистичко школовање – по родовима – уследило је од 1. октобра 1964. године. Ратко Младић је био један од 145 питомаца своје класе упућених на обуку у Пешадијски школски центар у Сарајеву. Како је ово био део обуке питомаца, где је требало заокружити практична знања, највећи део обуке извођен је на вежбалиштима и полигонима око Сарајева, као и више покретних логоровања широм Босне.

У априлу 1965, питомци су упућени на двонедељно стажирање, у јединице Седме армијске области. Младићева група упућена је у гарнизон Лукавица. Овде су питомци изводили обуку са војницима рода пешадије и вежбали се у улогама командира водова и чета.

Три деценије касније, управо на овим теренима, Младић ће војевати као командант српске војске у рату, који вероватно нико од његових класних другова није ни могао да замисли.

Крај обуке у Сарајеву обележили су специјалистички испити, које су питомци полагали пред комисијом састављеном од представника Војне академије и Управе пешадије Генералштаба

ЈНА. Сашивене су и официрске униформе и питомци су са нестрпљењем чекали повратак у Београд и промоцију у први официрски чин.

Питомци 18. класе Војне академије, њих 258, завршили су школовање и произведени у чин потпоручника на свечаној промоцији у кругу Академије, 27. септембра 1965. године. Свечаности су присуствовали чланови породица и најближи рођаци и пријатељи питомаца, сада већ потпоручника. Изасланик Врховног команданта ОС СФРЈ маршала Тита био је генерал-пуковник Коста Нађ. Он је осморици првих у рангу предао пригодне поклоне – ручне часовнике, са посветом савезног секретара за народну одбрану генерала армије Ивана Гошњака. Међу њима је, као шести у рангу, са укупном оценом 8,89, био и пешадијски потпоручник Ратко Неђе Младић.

Пратећи његов персонални досије, видимо да је питамац Младић био похваљен од начелника Војне академије за Дан армије 1963. године. Потом, 12. фебруара 1964, примљен је у Савез комуниста Југославије. Занимљиво је да се, у овом периоду, Младић изјашњавао и као Југословен и као Србин. Његов рукопис био је ћирилични. У трећој години имао је, на завршетку, врло добар успех и оцену 8,60. У завршној години достигао је просек 9,20 и одличан успех. Оцене су се кретале од 8 до 10.

Примљен је у армију 27. септембра те године и распоређен у 3. армијску област (са командом у Скопљу), у гарнизон Скопље, заједно са још 14 својих класних другова рода пешадије и девоторицом из осталих родова. „Млади потпоручници, тек стасали за одговорне старешинске дужности, били су полетна генерација, ношена оптимизмом и уверењем да личним трудом и залагањем могу допринети јачању система одбране и безбедности социјалистичке Југославије, њеном општем напретку“.

Служба у гарнизонима у Македонији

Официрску каријеру започео је у Скопљу, 4. новембра 1965, као потпоручник и командант аутоматичарског вода 89. пешадијског пука.

„Већ 7. новембра имали смо маневар `Јесен 65`. О тим мојим првим официрским данима могле би се књиге написати, јер сам био најмлађи у јединици којом сам командовао. Некако сам се уклопио у тај колектив. Прва моја полусусретања са тешкоћама војничког живота почела су управо на тој вежби, којој је присуствовао тадашњи државни секретар за народну одбрану Иван Гошњак. Било је тешко на тој вежби...“ Оцена младог потпоручника каже: „Као командир самосталне јединице врло брзо се снашао на тој дужности и за кратко време вод му је био међу најбољим јединицама у пуку. Јуна 1966, постављен је за командира извиђачког вода у истом 89. пешадијском пуку, где је испољио све своје способности комплетног старешине. Са ове дужности, Младић је, у периоду од 1. априла до 1. јула 1967, завршио и Осми обавештајно-извиђачки курс Извиђачке школе ЈНА у Панчеву, са оценом 9 – одличан”.

Тада постаје командир 1. стрељачког вода, 1. пешадијске чете, 1. пешадијског батаљона 212. пешадијског пука. Овај пук био је у саставу исте 42. пешадијске дивизије Војног подручја Скопља 3. армијске области. Сасвим је сигурно да је са својом јединицом био ангажован на терену у бурним данима чехословачке кризе, од краја августа и током јесени 1968. године. По завршетку кризе и повратком јединица ЈНА у матичне гарнизоне, 23. новембра 1968, Младић је унапређен је у чин поручника.

Наредне године је на дужности командира 3. чете у 87. самосталном пешадијском батаљону 41. пешадијске дивизије. Младићева чета је у те три године била „увек на првом месту у батаљону по свим питањима, због чега су и он и јединица више пута похваљивани и награђивани.“ Посебно је био успешан на четним вежбама, покретним логоровањима, где му је чета увек високо оцењивана.

У новембру 1971, Младић постаје капетан, а 21. октобра 1974, унапређен је чин капетана прве класе.

На школовање у Београд одлази 1. септембра 1976. У наредне две школске године похађа Командно-штабну академију са 29. класом. Генерал Радован Радиновић пише да је Младићу био наставник на овој академији и да је тамо био најбољи ђак. „Он је једини слушалац коме сам из методологије ратне вештине дао

чисту десетку“. По завршетку овог школовања, са укупним успехом 9,57, у јесен 1978. одлази на службу у Куманово, где постаје командант 1. пешадијског батаљона 89. пешадијске бригаде.

У чин мајора унапређен је 17. новембра 1978. На овој дужности био је до краја децембра 1980. Тада је постављен на дужност референта за обуку у Одељењу за оперативно-наставне послове у Команди 3. армије, где чин потпуковника добија 14. новембра 1983. године. Наредног дана, новоунапређени потпуковник Младић по потреби службе премештен је на дужност команданта 164. пешадијског пука у Охриду.

На овој дужности Младић постиже значајне резултате. Инспекција ГШ ЈНА за оцењивање борбене готовости, у октобру 1984, његовој јединици дала је оцену добар, са 79 од 100 бодова.

У више провера и контрола борбене готовости у наредне две године, његов пук је постизао врло добре резултате, а слабости које је уочила инспекција биле су уклоњене. У одржавању техничко-материјалних средстава, Младић је постигао одличан резултат и рангиран на петом месту у ЈНА!

Пошто је оцењен као способан за веће командне дужности, убрзо прима команду бригаде, такође „по потреби службе“. Тако је, августа 1986, постављен за вршиоца дужности команданта 39. пешадијске бригаде у Штипу. Као командант реализовао је покретна логоровања и две бригадне тактичке вежбе.

Док је био на дужности команданта 39. бригаде, септембра 1986, Младић одлази на школовање у Београд. Ту је полазник 2. класе Командно-штабне школе оператике у Центру високих војних школа копнене војске ЈНА. Ову школу завршио је после десет и по месеци, са врло добрим успехом, па се, 16. јула 1987. године, вратио на командну дужност у Штип. Овде је, користећи предвиђене вежбе, радио на побољшању инфраструктуре и живота у појединим селима. Инспекција Оружаних снага СФРЈ, у јулу 1988, оценила је борбену готовост Младићеве бригаде са 82/100 бодова и оценом врло добар.

За дан армије, 22. децембра 1988, унапређен је у чин пуковника.

Младић је, по потреби службе, премештен у Скопље крајем јануара 1989, у Команду 3. војне области, где постаје помоћник начелника, а од јуна те године и начелник Одељења за наставне

послове и Органа за оперативно-наставне послове команде 3. војне области.

Његов колега и будући заменик у Главном штабу Војске Републике Српске Манојло Миловановић наводи: „Нашли смо се у Скопљу у Команди 3. војне области, он као начелник Наставног, а ја Оперативног органа. Младић одговара за обуку војске, а ја за борбену готовост Војне области. Хтјели ми то или не, принуђени смо на тијесну сарадњу. Иако смо били кућни пријатељи, на послу смо се често сукобљавали, када је стручност у питању... Располагали смо приближно истим знањима из ратне вјештине, с тим што је он боље познавао историју и брже одлучивао, а ја сам трошио вријеме на претходној анализи онога што слиједи, односно спорије сам доносио одлуке. Управо ту су и избијали неспоразуми. Оба желимо исто, али нам се разликују путеви како доћи до циља. Требало нам је времена да се усагласимо“

Са те дужности, јануара 1991. је премештен за помоћника команданта за позадину у Команди 52. корпуса, у Приштини. Прелазак на ову дужност отвара могућност различитог тумачења: да је било потребно уредити структуру у Приштинском корпусу, или да је, због свог стила понашања, склоњен са командне линије вођења на дужност са значајно мање могућности да напредује даље по командној линији. Ипак, када је стање у земљи почело да се убрзано погоршава, неко се сетио Младића и његовог стила рада, и то му је отворило нову страницу биографије. Дужност у Приштини била је његова последња мирнодопска дужност. Све касније, биле су ратне.

Профил Рајка Младића у служби

Ако се према периодичним карактеристикама официра у ЈНА може формулисати профил једне личности, вероватно је најсигурније погледати његове карактеристике од питомачких дана до времена када је на дужности командира чете. Већ касније, карактеристике су често компромиси, окренути даљем напредовању у служби, уз често незамерање онима који су због партијске активности или отворене или скривене припадности

служби безбедности били можда нешто привилегованији. Када се погледају Младићеве годишње оцене, такозване „карактеристике“, у мирнодопском делу каријере, на бази појединих годишњих оцена може да се исцрта његов психолошки профил.

Већина сачуваних карактеристика (од прве питомачке из 1964. године) Ратка Младића оцењују са „истиче се“ или „нарочито се истиче“. Уочава се и већи број различитих похвала или награда добијених на свим нивоима командовања од претпостављених старешина. Оцењиван је као „карактерна“, „морална“ личност, „без порока“, „скроман“ и да „није склон алкохолу“. Да је „вредан“, „марљив“ и „упоран“ и да „свим задацима прилази озбиљно“, као и да „тежи да их у потпуности изврши“.

Младић је имао особину да „преноси знање на млађе по чину“, да „има правилан однос према колегама“ и да је од њих „цењен и поштован“, да је „дисциплинован“ и да „није кажњаван“. Уочено је да „ради непрекидно на свом личном усавршавању“, „да је начитан“ и да „редовно прати војно-стручно литературу, правила и прописе“, као и да сва наређења „поуздано извршава“.

У домену политичког васпитања, био је један од оних који је „пратио политичку стварност“ и учествовао у раду партијске организације „кроз дискусије и иницијативе“. У Војној академији се припремао за дискусије, које су биле „правилне и потпуне“. Такође, пратио је „догађаје на светској политичкој сцени“, где је био „увек у курсу догађаја“. Као млад официр посебно је био активан у организацији Народне омладине, па је одмах по доласку у Скопље био изабран за члана Општинског комитета Народне омладине, да би већ следеће, 1966. године, био изабран за члана Централног комитета Народне омладине СР Македоније.

Ратко Младић је оцењен као „примеран члан“ СКЈ, а његова запажања, дискусије и предлози као „добродошли за правилно доношење закључака у раду организације СК“ односно да је „активан и одан политици СКЈ“, да испољава „максималну активност, посебно као члан секретаријата“, где је средином осамдестих година показао „доследност у тумачењу политике СКЈ“,

У војничком смислу оцењено је да има „смисла за рад на командним и штабним дужностима“, односно „у вишим командама и дужностима“ и препоручено је да се у каријери води

по „командној линији“, посебно средином 1980-тих. Јединицама којима је командовао Младић је „поклањао пуну пажњу и упорност да јој обезбеди сва потребна средства за извршавање постављених задатака“. За наставу се увек добро припремао и подсетници су му били педантни. Исто је било и на Командно-штабној академији, где је имао „оригинална решења“, што је била последица његовог „самосталног рада, планског и студиозног прилажења сваком проблему“. Оцењено је да му је „штабни рад... одличан“, да „има врло добру културу рада“, да му је „техничка култура... на врло доброј висини“.

Са друге стране, најраније карактеристике (1964-1965) уочавају да је Младић „понекада брз и плане без довољно разлога“ или „брз и понекада је склон да непромишљено реагује на упућене примедбе од стране претпостављених старешина“.

Ова карактеристика се уклапа у мишљење његовог тадашњег млађег колеге Љубодрага Стојадиновића да је Младић поседовао „напоако усађену ароганцију“. Како каже, он је, за разлику од серије официра свог времена, „био углавном арогантан према старијима од себе“. И да је то особина која је била „разорна за каријеру сваког официра“. Као врхунски официр у својој струци, „јавно је презирао“ подаништво и сервилност војних лица. Ово ће га коштати бржег напредовања у мирнодопској каријери, али му је омогућило висок углед и поштовање официра са којима ће касније бити у рату.

„Његова дрскост била је неуобичајена за официра Титовог доба“. Тако је контроли из команде армије, која је дошла у његов батаљон у Куманову, 1978, због честих долазака разних контрола, одлучио да постави тест познавања проблематике која се контролише. Пуковник је био шокиран овим поступком и уз речи: „Запамтићеш ти мене, капетане!“ сабрао контролоре и вратио се у команду армије у Скопљу, жалећи се команданту армије лично.

Стојадиновић истиче да је и као млад официр био „склон да своју арогантну и самољубиву личност стално истиче у први план“. У карактеристици из 1973, оцењено је да је „у захтевима према потчињенима доста строг“. У оцени из 1991. је „немирног духа због чега је стално предузимљив у покретању иницијатива и њиховог остваривања“

Младић је као личност карактерисан као „врло бистар“, „интелигентан“ питомец. Потом, као млађи официр, да је „брз у раду“ и да „добро памти“ и „испољава иницијативу“, те да је „у раду потпуно самосталан“, „оспособљен за самостално вршење дужности у трупи“ и „енергичан, самоиницијативан и изванредно сналажљив“, „енергичан и упоран у спровођењу добијених задатака“, „лако се сналази у свакој ситуацији“... На командним дужностима пука и бригаде и у команди војне области, оцењено је да има „висок степен самосталности у раду“.

У току трајања мирнодопске службе Ратко Младић је пет пута одликован.

Претпостављени на Командно-штабној академији је вероватно најједноставније сумирао Младићев профил 1978: „Кратко речено, ради се о човеку са одличном политичком и војно-стручном наобразбом, одличном штабном културом и изванредним карактерним и моралним особинама“.

Породично њезго

По доласку на дужност у Скопље, већ следеће 1966. године, Ратко Младић је добио једнособан стан у насељу Аеродром – Улица Пандил Шишков 12/6. Лета исте године венчао се са Босиљком Босом Јегдић, коју је упознао док је радила као секретар-књиговођа у Медицинском педагошком саветовалишту у Скопљу. После неколико година, младом брачном пару стигла су и деца: син Дарко (1969) и ћерка Ана (1971).

Поручник Младић је добио наређење, јула 1969, за премештај на дужност у Пешадијски школски центар у Сарајеву. Међутим, због сложености породичне ситуације, написао је молбу да остане на дужности у Скопљу. Супруга Босиљка му је била пред порођајем. Код куће му је била мајка Стана, у прилично тешком здравственом стању, због срчаних проблема, а била је и тешко покретна. Поврх свега, поручник Младић и његова супруга били су оптерећени кредитом. Одлазак у Сарајево би, по свему судећи, ставио његову породицу у тежак положај. Он је истакао да на новој дужности не би могао довољно да се залаже, као и да га

нико није консултовао око прекоманде. И поред чињенице да би му то била част, а и значило би повратак у родни крај, Младић је молио претпостављене да се прекоманда не изврши, већ да остане у својој тадашњој јединици. Почетком 80-тих, Младић добија троипособни стан и породица се смешта далеко боље. Простора је требало, али и Младић је већ био на одговорној дужности у команди армије, у чину потпуковника.

Док је био на школовањима у Београду, односно на дужностима команданта пука у Охриду и бригаде у Штипу, Ратко Младић живео је одвојено од породице чак шест година. Син Дарко је, после одслужења војног рока, уписао Електротехнички факултет, а ћерка Ана уписује студије медицине.

Породица је остала у Скопљу све до 12. фебруара 1992. године. Пошто се ЈНА повлачила из те републике и Младићева породица је требало да се пресели у Србију. После низа перипетија, Младић је добио стан у Улици Благоја Паровића 117А, на ободу Кошутњака.

РАТНА ДУЖНОСТ У КНИНУ

